

Mannen som talar

- Nu tar du på dej mössa och halsduk och krånglar inte mer!
- Klockan är över åtta och då måste man sova i din ålder! Gå och lägg dej har jag sagt!

Många vuxna ser barn som bristfälliga individer som måste styras och korrigeras med kommandon, tillrättavisningar och värderingar. Men genom att hela tiden försöka påverka ett barn med sina egna intressen och åsikter i fokus skapar den vuxne ett läge där varken barnet eller den vuxne utvecklas.

Staffan Hultgren
Pedagog och beteendevetare, verksam vid GIH, Stockholm. Anlitad vid uppdragsutbildning och forskning inom MI (Motivational Interviewing). Medlem av MINT, Motivational Interviewing Network of Trainers. Undervisar på Axelsons utbildning till PT.

Staffan Hultgren, som undervisar på Axelsons utbildning till PT om motiverande samtal och färdighetsträning av kommunikativ skicklighet, är mycket tydlig och övertygande när han berättar om vad vanemässiga uppfostringsmönster gör med barnen och oss själva.

– Så länge vi med hjälp av vår vuxenmakt håller fast vid regler och förutfattade meningar låser vi in både oss själva och barnen i en begränsande ram, framhåller han. Hos barnen skapar det osäkerhet inför den egna bedömningsförmågan, eller tvärtom motstånd och opposition som kan leda till beslut och handlingar där huvudsaken är att de innebär motsatsen. De vuxna missar möjligheten att lära sig tänka i nya banor, och inte minst att lära sig av barnen. Om vi inte lyssnar får vi inte veta något. När barnen får prata upptäcker de dessutom hur det är – och hur det skulle kunna vara.

Barn lever i nuet

Enligt Staffan Hultgren är barn både intelligenta och kompetenta – och de lever i nuet. Därför har de svårt att se konsekvenserna av sina handlingar, och på grund av sin ringa erfarenhet har de ännu inte skapat strategier för olika situationer. Barn behöver strategier för att hantera de sociala sammanhangen – kompisar, kommentarer, påtryckningar och andras vilja. Vuxna har en tendens att omedvetet störa barns lärandeprocess när vi hela tiden talar om vad barnen måste göra, eller kritiserar vad de gör. Till exempel är ”varför” en konfronterande fråga som sällan får ett meningsfullt svar, och som kan vänja

barn att konstruera vita lögnar. Förhållnings sättet måste istället vara att barn och ungdomar själva kan fatta bra beslut, och att deras önskan alltid är att lära sig.

– I en kreativ, öppen och utforskande miljö får barn stöd att hitta sin identitet, och förmåga att själv hantera vardagens olika situationer på ett ändamålsenligt sätt, säger Staffan Hultgren. Vi kan hjälpa dem i processen genom att bekräfta deras autonomi. Hånsyn till barnens självbestämmande utvecklar också förtroende och goda relationer. Vi kan reflektera över barnens funderingar och ställa frågor med inriktning på konsekvenser, där de själva får och kan visa kompetens. Humor och fantasi är till stor hjälp när vi försöker gå utanför boxen i sökandet efter barnens egna svar, framhåller han. Till ett barn som inte vill borsta tänderna – en situation som kan vara inledningen på år av tjat och förmaningar – kan man säga ”jag förmödar att du har mycket att göra och inte har tid att borsta tänderna, så det kanske räcker att du borstar dem som du vill behålla...” Resultatet blir ofta funderingar om vad det innebär och att det kanske kan vara bra att borsta tänderna. Redan efter någon dag kan det ha hänt något som den vuxne sedan kan bekräfta. En annan reflektion som jag själv använder i olika sammanhang är ”hm, låter spännande, om du tycker det är bra så gör så”. Ofta börjar barnet då att fundera på om det verkligen är bra.

Bekräfta barnets färdigheter

– En annan viktig uppgift som medresenär på barnets upptäcktsresa – mot att upptäcka

sig själv – är att se och bekräfta egenskaper, kvaliteter och färdigheter hos barnet. Istället för att klaga på hur mycket tid som tillbringas framför datorn kan man säga ”vad du är snabb och skicklig på tangentbordet, du skulle kunna ha den snabbheten till något mer ...?” Tanken kanske så småningom utvecklas till att fritiden istället fördelas mellan datorn och elgitarren, eller något annat som barnet själv kommer fram till.

Vuxna och barn har samma behov

Medan Staffan Hultgren berättar kan jag inte annat än inse att hans recept för en fruktbar och utvecklande ”uppfostran” inte skiljer sig ett dugg från hur vi vuxna själva vill bli bemötta. Vi gillar inte alls att bli utfrågade om ”varför”, vi vill inte höra att vi måste göra så eller så, och vi tycker definitivt inte att vi behöver klander när vi råkat göra ett misstag. Vi ”vill själv” och ”kan själv”, vi också. Därifrån är inte steget så långt till att förstå samma behov hos barnet.

– Barn kan inte rå för att de är barn och har liten erfarenhet av livet, inskjuter Staffan Hultgren. Något som vi vuxna alltför ofta glömmer; helst vill vi överföra vår egen livserfarenhet till barnet. En bra fråga till sig själv som vuxen är ”Hur gjorde jag som barn, lyssnade jag på mina föräldrar eller tog jag egna beslut?”

En öppen fråga ger valmöjligheter till svaret, den är inte styrande mot enbart ja eller nej.

Öppna frågor till barn kan skilja sig något från öppna frågor till vuxna. Barn kan behöva en inriktning på vad frågan handlar om, som ”Om någon är elak mot dig i skolan (specifik situation), hur gör du då? (öppen fråga). Ofta blir vuxnas öppna frågor till barn istället ”Hur har du haft det i skolan?”, ”Vad gör du?”, ”Hur gick det på provet?” Vanliga svar kan då bli enbart ”Så där”, ”Vet inte”, ”Bra”.

Humor och fantasi är till stor hjälp när vi

försöker gå utanför boxen i sökandet efter barnens egna svar.

– Den vuxnes egna behov är ofta det största hindret för lyckade samtal med barn. Att säga till barn att de är ”duktiga” är kanske mer den vuxnes behov att barnet skall vara duktigt. Bättre att fokusera på handling och återkoppla hur barnet har agerat i just den situationen. Positiv återkoppling med att beskriva egenskaper och färdigheter upplevs ofta som att äntligen är det någon som ser och försöker förstå vem jag är. Alla vill bli bekräftade för den man är, vara någon i ett sammanhang. Barnen också! avslutar Staffan Hultgren. 🤝

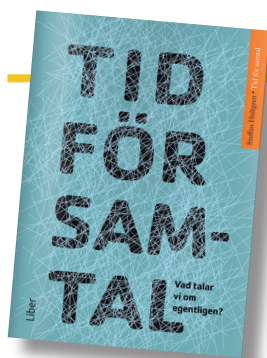
Jävling

Vi lottar ut 3 ex av boken
”Tid för samtal” av Staffan Hultgren

För att delta i utlottningen, skriv ett e-mail till redaktion@axelsons.se.

Skriv ”Tid för samtal” i ämnesraden och din postadress i mailet.

Senast den 1 juli vill vi ha ditt svar.

TID FÖR SAMTAL – Vad talar vi om egentligen?

Staffan Hultgren/Liber 2013

En innehållsrik liten bok med nyttiga lärdomar och insikter för alla med intresse av att utveckla sin kommunikationsförmåga – såväl professionellt som privat. Vetskap om hur vanor, reflexer och personlighet påverkar vår kommunikation, med mängder av exempel, leder till självreflektion och ökad möjlighet till goda och fruktbara samtal.